

**ROZPORZĄDZENIE MINISTRÓW ZDROWIA I OPIEKI SPOŁECZNEJ, SPRAW WEWNĘTRZNYCH
ORAZ OBRONY NARODOWEJ**

z dnia 26 stycznia 1961 r.

**w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy używaniu i przechowywaniu butli ze sprężonym tlenem w zakładach
lecniczych.**

Na podstawie art. 3 ust. 2 dekretu z dnia 10 listopada 1954 r. o przejęciu przez związki zawodowe zadań w dziedzinie wykonywania ustaw o ochronie, bezpieczeństwie i higienie pracy oraz sprawowania inspekcji pracy (Dz. U z 1954 r. Nr 52, poz. 260 i z 1950 r. Nr 20, poz. 119) zarządza się, co następuje:

§ 1. Przepisy rozporządzenia stosuje się przy używaniu i przechowywaniu butli ze sprężonym tlenem przeznaczonym do celów leczniczych w zakładach leczniczych oraz w aptekach.

§ 2. 1. Użyte w niniejszym rozporządzeniu określenia oznaczają:

- 1) „tlen” — tlen gazowy przeznaczony do celów leczniczych dostarczany w stanie sprężonym w butlach,
- 2) „butla normalna” — butlę stalową o pojemności wodnej 40 l,
- 3) „butla mała” — butlę stalową o pojemności wodnej do 13,5 l,
- 4) „bateria” — dwie lub więcej butli podłączonych do wspólnego przewodu zbiorczego; bateria może być stała lub przetożna,
- 5) „rozdzielnia tlenu” — budynek, pomieszczenie lub miejsce, w którym zainstalowana jest jedna lub więcej baterii wyposażonych w urządzenia redukcyjne, pomiarowe i kontrolne, zasilające rurociągi rozprowadzające tlen do punktów jego poboru,
- 6) „skład butli” — budynek, pomieszczenie lub miejsce przeznaczone do przechowywania butli pełnych i opróżnionych.

§ 3. Prace związane z używaniem i przechowywaniem butli z tlenem oraz z obsługą instalacji tlenowych mogą być wykonywane tylko przez pracowników pełnoletnich i posiadających pełną sprawność fizyczną.

§ 4. 1. Butle przeznaczone do eksploatacji powinny odpowiadać obowiązującym normom oraz powinny być oznaczone widocznym napisem wzdłuż płaszcza butli: „Tlen medyczny O₂”.

2. W razie posiadania własnych butli zakład leczniczy (apteka) obowiązany jest prowadzić ich ewidencję. W ewidencji należy zamieszczać numer butli, datę ostatniego badania oraz termin następnego badania okresowego butli.

§ 5. 1. W razie stwierdzenia nieszczelności zaworu butli należy natychmiast usunąć butlę z pomieszczenia na zewnątrz budynku.

2. O nieszczelności butli lub jakiegokolwiek części instalacji tlenowej należy niezwłocznie zawiadomić pracownika odpowiedzialnego za nadzór nad tymi urządzeniami. Pracownik ten jest obowiązany zabezpieczyć urządzenia i butle w sposób zapobiegający wypadkom.

§ 6. 1. W razie zacięcia się zaworu lub kołpaka ochronnego nie wolno odkręcać ich siłą przy użyciu narzędzi, natłuszczać lub dokonywać innych manipulacji; butlę taką należy zwrócić dostawcy.

2. W razie stwierdzenia lub podejrzenia, że zawór lub butla zostały zatłuszczone lub uszkodzone, należy butlę niezwłocznie wycofać z użycia i zwrócić ją dostawcy. Butlę należy zaopatrzyć w duży napis z ostrzeżeniem oraz doczepić kartę z odpowiednim wyjaśnieniem.

§ 7. Pobieranie oraz wypuszczanie tlenu z butli do worka, zbiornika lub innego naczynia albo przewodu, w których jest niższe ciśnienie, dopuszczalne jest wyłącznie przy użyciu reduktora przeznaczonego do tlenu.

§ 8. 1. W pomieszczeniach, w których znajdują się butle bądź punkty czerpalne, nie wolno palić tytoniu, używać płomienia otwartego ani przechowywać materiałów łatwopalnych oraz o własnościach wybuchowych.

2. Przed przystąpieniem do podawania tlenu odzież i nakrycia z tkanin wełnianych należy zamienić na bawełniane lub lniane, a ponadto osłonić włosy.

§ 9. W salach operacyjnych, zabiegowych, porodowych i w pokojach chorych dopuszczalne jest używanie pojedynczych butli z tlenem. W takich przypadkach należy korzystać przede wszystkim z butli małych. Butla powinna być zabezpieczona przed przewróceniem.

§ 10. 1. W aptekach butle z tlenem mogą być przechowywane w pomieszczeniach magazynowych (z wyjątkiem pomieszczeń, w których przechowywane są materiały łatwopalne) w ilości nie większej niż 2 normalne lub 6 małych butli.

2. Butle z tlenem powinny być umieszczone w odległości co najmniej 1 m od grzejników centralnego ogrzewania i co najmniej 4 m od źródła otwartego ognia.

3. Butle należy zabezpieczyć przed upadkiem i uderzeniami.

4. Jeżeli w aptece zachodzi potrzeba przechowywania butli w większych ilościach niż określone w ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące przechowywania butli w zakładach leczniczych.

§ 11. Zabrania się ustawiania butli w przejściach i na traktach komunikacyjnych.

§ 12. Miejsca eksploatacji i przechowywania butli powinny być zabezpieczone przed dostępem osób postronnych i zaopatrzone w napisy ostrzegawcze „Tlen”, „Nieupoważnionym wstęp wzbroniony”, „Nie palić i nie zbliżać się z ogniem”.

§ 13. 1. Na terenie zakładów leczniczych dopuszczalne jest sytuowanie rozdzielni tlenu i składów butli w zależności od ilości butli według następujących zasad:

- 1) w budynku przeznaczonym na stały pobyt ludzi — do 10 butli normalnych lub odpowiedniej ilości butli małych,
- 2) przy zewnętrznej ścianie budynku przeznaczonego na stały pobyt ludzi — do 50 butli normalnych lub odpowiedniej ilości butli małych,
- 3) w budynku lub przy ścianie budynku nie przeznaczonego na stały pobyt ludzi — do 100 butli normalnych lub odpowiedniej ilości butli małych,
- 4) w budynku wolno stojącym przeznaczonym wyłącznie na rozdzielnię i skład butli — do 500 butli normalnych lub odpowiedniej ilości butli małych.

2. Liczby butli określone w ust. 1 obejmują łącznie butle znajdujące się w rozdzielni tlenu oraz w składzie butli.

3. Pojemność baterii przewoźnej nie może przekraczać pojemności 50 butli normalnych.

§ 14. 1. Zamknięte pomieszczenia rozdzielni tlenu i składów butli powinny posiadać wentylację naturalną zapewniającą co najmniej półtorakrotną wymianę powietrza na godzinę.

2. W razie ogrzewania pomieszczeń rozdzielni tlenu i składu butli należy stosować ogrzewanie centralne wodne lub parowe.

§ 15. W rozdzielniach tlenu i składach butli nie wolno gromadzić i przechowywać żadnych przedmiotów i materiałów nie mających związku z obsługą rozdzielni lub składu, a zwłaszcza butli z gazami palnymi oraz materiałów łatwopalnych.

§ 16. Usytuowanie i urządzenie rozdzielni tlenu i składu butli powinno zapewniać bezpieczny i dogodny przeładunek butli.

§ 17. 1. Rozdzielnie tlenu i składy butli mieszczące się w budynku przeznaczonym na stały pobyt ludzi powinny odpowiadać następującym warunkom:

- 1) powinny być usytuowane na parterze, z tym że odległość od spodu stropu do poziomu terenu przy rozdzielni tlenu lub składzie butli nie może wynosić mniej niż 2 m,
- 2) powinny mieć ściany i stropy ogniotrwale,
- 3) powinny posiadać przynajmniej jedną ścianę zewnętrzną z drzwiami otwieranymi na zewnątrz,
- 4) nie powinny przylegać do pomieszczeń, w których stale przebywają chorzy, ani do pionowych traktów komunikacyjnych lub do magazynów materiałów łatwopalnych,
- 5) komunikacja pomiędzy rozdzielnią tlenu i składem butli a innymi pomieszczeniami powinna być zewnętrzna; urządzenie komunikacji wewnętrznej dopuszczalne jest za zgodą właściwych organów ochrony przeciwpożarowej i przy zastosowaniu ogniodpornych drzwi.

2. Pomieszczenia rozdzielni tlenu lub składy butli w nowo wznoszonych budynkach przeznaczonych na stały pobyt ludzi powinny mieć ściany zewnętrzne wykonane z lekkich materiałów ogniotrwałych, zapewniających natychmiastowe rozładowanie wybuchu spowodowanego rozerwaniem butli z tlenem.

§ 18. 1. Rozdzielnie tlenu i składy butli usytuowane przy zewnętrznej ścianie budynku przeznaczonego na stały pobyt ludzi powinny znajdować się w odległości nie mniejszej niż 15 m od drogi publicznej i od sąsiadujących budynków oraz posiadać dachy wykonane z materiałów lekkich i niepalnych.

2. Ściana budynku w obrysie przylegania rozdzielni lub składu butli powinna mieć wytrzymałość odpowiadającą murowi o grubości dwóch cegieł na zaprawie półcementowej oraz nie posiadać otworów okiennych lub drzwiowych do wysokości co najmniej 7 m, licząc od podstawy butli.

3. Do rozdzielni tlenu i składów butli określonych w ust. 1 stosuje się ponadto przepisy § 17 ust. 1 pkt 4 i 5.

§ 19. 1. Rozdzielnie tlenu i składy butli mieszczące się w budynku nie przeznaczonym na stały pobyt ludzi nie powinny przylegać do pionowych traktów komunikacyjnych ani do magazynów materiałów łatwopalnych.

2. Do rozdzielni tlenu i składów butli określonych w ust. 1 stosuje się ponadto przepisy § 17 ust. 1 pkt 1—3 i 5 oraz ust. 2.

3. Rozdzielnie tlenu i składy butli usytuowane przy zewnętrznej ścianie budynku nie przeznaczonego na stały pobyt ludzi powinny odpowiadać warunkom określonym w ust. 1 oraz w § 18 ust. 1 i 2.

§ 20. 1. Rozdzielnie tlenu i składy butli znajdujące się w budynkach wolno stojących, przeznaczonych wyłącznie do tego celu, powinny być parterowe i odpowiadać warunkom określonym w § 17 ust. 1 pkt 2 i § 18 ust. 1.

2. Rozdzielnie tlenu i składy butli określone w ust. 1, sytuowane w odległości mniejszej niż 30 m od budynków sąsiadujących lub od drogi publicznej, należy izolować ścianą ekranową bądź nasypem ziemnym o wysokości 2,5 m, licząc od podstawy butli.

3. Ściana ekranowa powinna odpowiadać pod względem wytrzymałości murowi wykonanemu z cegły pełnej o grubości dwóch cegieł na zaprawie półcementowej.

§ 21. 1. Bateria przewoźna może być parkowana w odległości nie mniejszej niż 30 m od budynku przeznaczonego na stały pobyt ludzi i nie mniejszej niż 15 m od drogi publicznej.

2. Jeżeli zachowanie odległości 30 m od budynku przeznaczonego na stały pobyt ludzi nie jest możliwe, bateria przewoźna może być parkowana w odległości mniejszej niż 30 m, z tym że wówczas powinna być odizolowana od sąsiadujących budynków ścianą ekranową lub nasypem ziemnym zgodnie z przepisami § 20 ust. 2 i 3.

3. Bateria przewoźna powinna być zabezpieczona przed działaniem czynników atmosferycznych.

§ 22. Przepisy niniejszego rozporządzenia powinny być podane do wiadomości pracowników przez wywieszenie tekstu rozporządzenia w pomieszczeniach pracy w miejscu widocznym. Tekst rozporządzenia powinien być stale utrzymywany w stanie czytelnym.

§ 23. W sprawach nie uregulowanych w niniejszym rozporządzeniu stosuje się przepisy ogólne o bezpieczeństwie i higienie pracy przy użytkowaniu butli z gazami sprężonymi, skroplonymi i rozpuszczonymi pod ciśnieniem.

§ 24. 1. Kierownicy zakładów leczniczych (apteki) opracują na podstawie przepisów określonych w § 23 oraz na podstawie niniejszego rozporządzenia szczegółowe instrukcje dla poszczególnych stanowisk pracy i doreczą je pracownikom za pokwitowaniem.

2. Treść instrukcji należy uzgodnić z właściwym miejscowo technicznym inspektorem pracy.

§ 25. 1. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

2. W stosunku do zakładów leczniczych, istniejących w dniu wejścia w życie rozporządzenia, rozporządzenie obowiązuje od dnia 1 czerwca 1962 r.

Minister Zdrowia i Opieki Społecznej: R. Barański
Minister Spraw Wewnętrznych: w z. M. Moczar
Minister Obrony Narodowej: w z. J. Bordziłowski